

Gradiva naj kažejo možne poti iz težav

Na zadnji seji predsedstva občinskega sveta zveze sindikatov so obravnavali pripombe na kongresne dokumente za bližnji deseti kongres Zveze sindikatov Slovenije. V razpravah o teh dokumentih so v osnovnih organizacijah, sindikalnih konferencah, konferencah osnovnih organizacij in odborih dejavnosti najbolj razčlenjevali notranje razmere in gospodarjenje v zaostrenih družbenoekonomskih razmerah.

Organizacije združenega dela imajo vse manj vpliva na pogoje in rezultate poslovanja, so zapisali pripombe h kongresnemu dokumentu »Naloge Zveze sindikatov

Slovenije v boju za nadaljnji družbenoekonomski razvoj na socialističnih samoupravnih temeljih«, ki po mnenju večine preveč poudarja uspehe, premalo pa težave in sme-

ri, ki bi nakazale pot za hitrejšo razreševanje trenutnega stanja.

Splošne pripombe na celotno gradivo so strnjene v osem točk. Družbenoekonomske razmere ne dovoljujejo, da bi bili dokumenti splošni, v njih mora biti bistveno več konkretnosti, ki bi omogočale politično angažiranje delavcev, podobno kot pri dokumentih za zvezni kongres.

Celotno besedilo premalo poudarja čas in položaj, v katerem bo potekal deseti kongres. Združeno delo namreč ne sme biti molčeč opazovalec pri sprejemanju ukrepov za premostitev razmer, ampak se mora prek svojih institucij vključiti v njihovo oblikovanje. Samo tako lahko prevzame odgovornost za reševanje položaja, samo tako načrtuje in ustvarja ter deli dohodek v svojih temeljnih enotah. Zelo konkretni sklepi vseh treh konferenc Zveze sindikatov Slovenije bi morali biti v teh dokumentih bolj zajeti. Trenutni položaj pa zahteva tudi preverjanje teh sklepov in ne le sklice nanje.

Problematika socialnih in družbenih razlik bi morala biti eno temeljnih vprašanj o opredeljenih nalogah.

Splošna slabost besedila je tudi preveliko zaupanje v institucionalno reševanje vprašanj. Ko piše o posameznem problemu, pove le, naloga katerega organa urediti ta problem, pri tem pa je premalo poudarjena celovita vloga zveze sindikatov. Zадnja pripomba pa se nanaša na nedoslednosti pri terminologiji, ki bi morala biti enotna in usklajena s statutom Zveze sindikatov Slovenije. Kot so poudarili člani predsedstva občinskega sindikalnega sveta, te pripombe ne pomenijo, da bi morali besedilo razširiti, biti pa bi moralo bolj konkretno.

JURIJ POPOV

JURIJ POPOV

Krepitev, ne širjenje oblik

V ljubljanskem univerzitetnem kliničnem centru je bila posebna razprava o osnutku zakona o sodiščih združenega dela, ki sta jo v skladu z dogovorom na svetu za razvoj samoupravljanja pri RS ZSS pripravila občinski sindikalni svet in konferenca sindikata iz Kliničnega centra. Razprave, ki sodi v okvir priprav na 10. kongres Zveze sindikatov Slovenije, so se poleg predstavnikov samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij Univerzitetnega kliničnega centra udeležili tudi predstavniki ustreznih občinskih in republiških organov in organizacij.

Proces podružbljanja sodstva se je začel že takoj po sprejetju nove ustave leta 1974, vendar pa je dosedanja praksa postavila številne dileme in vprašanja glede postopkov in predvsem glede samoupravnosti sodišč združenega dela. Te dileme in vprašanja so tudi sprožile postopek za sprejem novega zakona.

V naši republiki je praksa teh sodišč že precej bogata, saj imamo že deset splošnih sodišč združenega dela in nekaj posebnih. Prvo posebno je bilo ustanovljeno v okviru skupnosti pokojninskega in invalidskega zavarovanja in starostnega zavarovanja kmetov, druga pa so ustanovljena za reševanje sporov iz družbenoekonomskih odnosov. Ta sodišča so se že uveljavila in imajo svojo pomembno vlogo.

Osnutek novega zakona ponuja pri organizaciji sodišč dve načeli; teritorialno in funkcionalno. Po prvem naj bi se ustanovljala v okviru občin in na republiškem nivoju, po drugem pa v okviru organizacij združenega dela.

V razpravi v Univerzitetnem kliničnem centru so ugotovili, da bi zlasti drugo načelo tem sodiščem vzelo veljavo: volili bi jih isti delavci, ki bi volili tudi druge samoupravne organe in tako bi postala nadzornik samouprave, ne pa njen sooblikovalec.

Poleg tega pa ni jasno, ali naj bi bila takšna sodišča v sleherni temeljni organizaciji, v delovni organizaciji ali na ravni sestavljene organizacije združenega dela. Glede na različne sisteme vrednot, ki veljajo v različnih delovnih okoljih, bi bili delavci v neenakopravnem položaju. Zlasti bi to prišlo do izraza, če bi vse spore iz delovnega razmerja dokončno reševali v okviru teh sodišč v organizacijah združenega

dela. Ta bi v tem primeru delovala po načelu »kadija toži, kadija sodi«. Glede na sodniški kader, ki bi bil ves nepoklicen, se postavlja vprašanje, kako bodo ta sodišča zagotovila objektivnost, racionalnost, ekonomičnost in vsa tista načela, po katerih deluje naše sodstvo. Hkrati pa ostaja odprto tudi vprašanje laičnosti sodstva. Pri tem načinu organiziranja samoupravnega sodstva se tudi pojavlja nevarnost pretiranega širjenja, ki lahko le zavleče reševanje teh sporov, ki pa jih ni malo, saj jih po nekaterih podatkih v Jugoslaviji čaka na rešitev 70 tisoč.

Pri takšnem osnutku se ne moremo izogniti ugotovitvi, da ta izhaja iz idealne organizacije združenega dela. Takšnih pa je malo. Zaenkrat družbena moč še vedno ni porazdeljena tako, kot narekuje naša normativna ureditve, ampak najrazličnejše prevleke povzročajo neformalne koncentracije moči na tistih ravneh, kjer jih naj ne bi bilo.

Iz razprave je bilo razvidno tudi to, da javne razprave v združenem delu sploh še ni bilo, čeprav osnutek zadeva najbolj prav njega. Razpravljalci so se opredelili za to, da naj se sicer nadaljuje proces podružbljanja sodstva, vendar tako, da bo krepil socialistične samoupravne odnose. To pa je treba zagotavljati v razvojem že obstoječih oblik pravnega varstva, predvsem pa s krepitvijo vloge delavskega sveta, samoupravne delavske kontrole, notranjih arbitraž, funkcij družbenega pravobranilca samoupravljanja in vseh ostalih samoupravnih oblik.

Enotna ugotovitev je torej bila ne širjenje, temveč krepitev že obstoječih oblik, pri čemer pa bodo morale več storiti tudi organizacije zveze sindikatov.

JURIJ POPOV

Obilica nalog v zadnjem četrtletju

Na seji predsedstva občinskega sveta Zveze sindikatov Ljubljana Center je bilo govora tudi o nalogah, ki so pred občinskimi sindikalnimi organi v zadnjem četrtletju. Poleg ocene gospodarjenja v prvih devetih mesecih letošnjega leta bo v središču pozornosti resolucija o politiki izvajanja srednjeročnega družbenega plana občine Ljubljana Center za obdobje 1981-1985 v letu 1983.

Z gospodarskega področja bo pomembna tema obravnave tudi predlog za razvoj drobnega gospodarstva v občini, uresničevanje samoupravnih družbenoekonomskih odnosov na področju svobodne menjave dela, informacija o uresničevanju stališč republiškega sveta Zveze sindikatov Slovenije o prehrani med delom ter o problematiki zbiranja in sortiranja odpadnih surovin.

S področja izobraževanja bo ocenjeno izvajanje delovne prakse učencev v usmerjenem izobraževanju, potek družbenopolitičnega izobraževanja in usposabljanja v občinski organizaciji zveze sindikatov, delo kluba samoupravljalcev, sprejet pa bo tudi program usposabljanja za prihodnje leto. Poleg tega bosta potekali tudi dve tradicionalni izobraževalni obliki usposabljanja članov komisij samoupravne delavske kontrole in predsednikov disciplinskih komisij.

Po organizacijski plati bo v zadnjem četrtletju stekla aktivnost za spremembo in dopolnitev statutarnega sklepa občinske organizacije zveze sindikatov in poslovnika o notranji organizaciji in načinu delovanja občinskega sveta ZS Ljubljana Center.

Kritično bodo tudi ocenili program dela občinske skupščine za leto 1983, predvsem pa delo delegacije občinskega sveta ZS v družbenopolitičnem zboru občinske skupščine.

Razen posveta s predsedniki osnovnih organizacij ZS o tekočih nalogah, bo v tem času potekalo tudi izobraževanje članov izvršnih odborov osnovnih organizacij ZS.

JURIJ POPOV

PREDKONGRESNA AKTIVNOST V KARTONAŽNI

Iščejo recept proti nezainteresiranosti

V predkongresni aktivnosti občinskega sveta zveze sindikatov naše občine je bila v temeljni organizaciji združenega dela Kartonažna tovarna Ljubljana tematska razprava, ena od dvanajstih, ki jih pripravlja občinski svet v predkongresni aktivnosti, z naslovom »Način oblikovanja stališč in sprejemanja samoupravnih odločitev«. O temah razprave smo se pogovarjali s predsednikom konference sindikata v Kartonažni Ivo Vuličem Dermoto.

Ivo je tudi predsednik mestnega odbora sindikata papirne, grafične, časopisne in informativne dejavnosti, v Kartonažni pa je skupinovodja v oddelku impregnacije.

V Kartonažni je okoli 800 zaposlenih, od tega veliko žensk. Tovarna je izvozno usmerjena. Občasno imajo tudi tretjo izmeno, kar pomeni, da delajo tudi ponoči. Ponoči pa delajo tudi ženske, kar ni v skladu z našo zakonodajo. Vse, ki delajo ponoči, so se samé odločile za to, vendar pa se v načelu držijo tega, da naj ženske ne bi delale ponoči. Zadnjih pet mesecev pa imajo toliko naročil iz tujine in tako kratke dobavne roke, da so morali uvesti tretjo izmeno. Čeprav imajo pretežno nekvalificirano in polkvalificirano delovno silo, so z

osebnimi dohodki na slovenskem povprečju, saj je povprečni OD 13 tisoč dinarjev.

Tako samoupravna kot sindikalna organiziranost je dokaj dobro izpeljana, pa vendar delo na tem področju nikakor ne gre, kot bi moralo. V delavskem svetu je 21 delegatov, po en delegat na 40 delavcev. Imajo pet osnovnih organizacij zveze sindikatov, ki so razdeljene na 40 sindikalnih skupin, povezujejo pa se v konferenco sindikata, ki ga predstavlja 10 članov izvršilnih odborov in voljen predsednik. Sindikalne skupine niso enako velike, zajemajo 20 do 30 delavcev.

Med informacijskimi mediji imajo na voljo razmnožena gradiva za seje delavskega sveta, za vsako sindikal-

no skupino po en komplet, enkrat na mesec izide tovarniško glasilo, ki ga prejme vsak delavec, poleg tega pa še stenčas in ozvočenje.

Samoupravno delovanje poteka prek skupnih in delnih zborov delavcev. Do vsakega petega v mesecu organizira vsaka delovna enota po turnusih sestanke, kjer delavci zvedo, kaj se dogaja v tovarni na samoupravnem področju, kako deluje sindikat, poleg tega pa tudi marsikaj iz poslovne politike in uresničevanja tovarniških planov.

»Čeprav imamo številne informacijske medije in so vsi dobro izkoriščeni, vendarle ugotavljamo, da je zainteresiranost precej slaba. V preteklosti smo imeli nekaj problemov z izigravanjem samoupravljanja s strani poslovodne strukture, zdaj pa je položaj bistveno drugačen. Tako sindikat kot tudi strokovne službe in poslovodna struktura si zelo prizadevamo, da bi slehernega delavca pritegnili k oblikovanju in sprejemanju samoupravnih odločitev«, je dejal Ivo Vulič Dermoto.

»Nezainteresiranosti je preveč tudi pri izvoljenih delegatih, ki so precej neodgovorni. Svojih dolžnosti se malo zavedajo. Ne poročajo v skupinah, glasujejo kar avtomatično, povratna informacija pa je nekaj, česar pri nas skoraj ne poznamo.«

»Precej težav je s sklepčnostjo, in to na vsaki seji delavskega sveta. Ta-

ko je tudi pri delu sindikata. Pripravili smo precej izobraževalnih seminarjev, enega celo ob pomoči Delavske univerze, pa smo se znašli pred skoraj prazno dvorano.

V samoupravnih organih je le malo žensk. Malo je delegatov s srednjo, višjo ali visoko izobrazbo. Nekako se izogibajo teh nalog. Res so seje delavskega sveta le enkrat na mesec in so zato bolj obširne. Morebiti je tudi gradivo nekoliko nerazumljivo preprostem delavcu, pa vendarle ne tako, da bi to lahko bil vzrok za slabo udeležbo.«

Ivo Vulič Dermoto je dejal, da si prav od te tematske konference največ obetajo. Predvsem naj bi dobili recept za premagovanje nezainteresiranosti, ki je po njegovih besedah rakasta rana kolektiva. O ničemer več se ne morejo pogovoriti, kar kažejo tudi rezultati referendumov, saj po tej poti sprejemajo odločitve z minimalno večino. Na enem od njih je le en glas odločal o tem, ali se odločitev sprejme ali ne. Pri tako številnem kolektivu pa je to povsem nedvoumen znak, da se ljudje z marsičem ne strinjajo. Toda zakaj ne povedo svojega mnenja, zakaj večna pasivnost, tega nikakor ne morejo ugotoviti.

Upajo, da bodo dobili odgovore na vsaj nekatera izmed teh perečih vprašanj prav na tematski konferenci, od katere veliko pričakujejo.

JURIJ POPOV